

Wymagania edukacyjne z języka polskiego**Klasa I poziom podstawowy****Na ocenę dopuszczającą uczeń:****Wiadomości:**

- zna i rozumie utwory (lub ich fragmenty) wskazane w programie, tj.:

Biblia (wybrane psalmy i inne wybrane fragmenty np. *Apokalipsa św. Jana*, Ks. Hioba, *Pieśń nad pieśniami*),

Mitologia – wybrane mity (o rodzie *Labdakidów*, o wojnie trojańskiej, o *Demeter i Korze*, o *Syzyfie*, o *Prometeuszu*, o *Narcyzie*, o *Dedalu i Ikarze* i inne wybrane mity) ,

Sofokles *Król Edyp*,

Bogurodzica,

Lament świętokrzyski,

J. Kochanowski- *wybrane psalmy*, *Pieśń XXV* i inne wybrane pieśni, *Tren IX, X, XI, XIX (fragm.)* i inne zaproponowane utwory,

W. Szekspir *Makbet*,

M. Sęp- Szarzyński *Sonet IV*, *Sonet V*,

J. Ch. Pasek *Pamiętniki (fragm.)*,

F. Dostojewski *Zbrodnia i kara*,

A. Camus *Dżuma*.

- przyporządkowuje autorom tytuły i głównych bohaterów utworów literackich wskazanych w podstawie programowej,

- określa ramy chronologiczne omawianej epoki,

- objaśnia znaczenie nazw omawianych epok literackich,

- wskazuje podstawowe cechy najważniejszych dla omawianych okresów gatunków literackich,

- wskazuje cechy postaw i wzorców osobowych charakterystycznych dla danej epoki,

- wskazuje cechy prądów umysłowych i artystycznych,

- posługuje się kluczowymi dla rozumienia omawianych epok pojęciami,

- streszcza główne wątki utworów epickich i dramatycznych z listy lektur obowiązkowych.

Umiejętności:

- rozpoznaje najważniejsze środki stylistyczne w utworach literackich omawianych epok,

- charakteryzuje bohaterów literackich,

- przekazuje efekty swojej pracy na lekcjach w sposób komunikatywny,

-umiejętnie przywołuje cytaty z tekstów literackich do wypowiedzi własnych,

– wymienia nadawcę, odbiorcę i komunikat jako trzy najważniejsze elementy aktu komunikacji językowej ,

– odróżnia od siebie teksty pełniące funkcję informatywną, impresywną i ekspresywną, - objaśnia istotę znaku,

– posługuje się pojęciem archaizm ,

– objaśnia istotę związku frazeologicznego,

– odróżnia od siebie synonimy, homonimy i antonimy,

– posługuje się pojęciem styl.

Język:

- przestrzega zasad poprawności właściwych dla języka mówionego w zakresie: ortografii, ortofonii (wymowy), fleksji, leksyki, frazeologii, składni; dopuszczalne usterki językowe,

- posługuje się stylem komunikatywnym, stosownym do sytuacji (dopuszczalna schematyczność), wystarczającym słownictwem,
- posługuje się terminologią specjalistyczną w zakresie niezbędnym do realizacji tematu.

Na ocenę *dostateczną* uczeń potrafi to, co na ocenę *dopuszczającą*, a ponadto:

Wiadomości:

- wyjaśnia literaturoznawcze sensy pojęć,
- wskazuje podstawowe cechy gatunków,
- wiąże fakty literackie z istotnymi wydarzeniami historycznymi,
- wskazuje związki omawianych epok z wcześniejszymi.

Umiejętności:

- opisuje motywy i tematy literackie, odwołując się do omówionych utworów,
- charakteryzuje wzorce osobowe i postawy bohaterów, odwołując się do omówionych utworów literackich,
- charakteryzuje podstawowe prądy artystyczne i umysłowe oraz hasła programowe i idee poszczególnych epok, odwołując się do omawianych utworów literackich,
- charakteryzuje wizję świata i człowieka w poszczególnych epokach, odwołując się do omówionych utworów literackich,
- wskazuje w tekście staropolskim archaizmy fonetyczne, leksykalne i składniowe,
- objaśnia znaczenie wskazanych związków frazeologicznych o różnym pochodzeniu,
- rozpoznaje w tekście synonimie, homonimie, antonimie i polisemie,
- objaśnia pojęcie stylizacji,
- wskazuje i opisuje charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich omawianych epok,
- określa tematykę i problematykę omawianych utworów,
- wskazuje i opisuje charakterystyczne cechy tekstów kultury (obraz, rzeźba, sztuka teatralna, film).

Język:

- przestrzega zasad poprawności właściwych dla języka mówionego w zakresie: ortografii, ortofonii, fleksji, leksyki, frazeologii, składni (dopuszczalne usterki językowe),
- posługuje się komunikatywnym, stosownym do sytuacji stylem,
- posługuje się słownictwem stosownym i zróżnicowanym,
- przestrzega zasad etykiety językowej,
- posługuje się terminologią właściwą do realizacji tematu,
- rozpoznaje ironię w tekście,
- rozpoznaje elementy aktu komunikacyjnego w tekście,
- stosuje środki językowe typowe dla rozmowy.

Na ocenę *dobrą* uczeń potrafi to, co na ocenę *dostateczną*, a ponadto:

- zna konteksty literackie i kulturowe.

Umiejętności:

- wskazuje związki literatury z wydarzeniami historycznymi, kulturą i sztuką oraz filozofią omawianych epok,
- porównuje wzorce osobowe, kreacje bohaterów oraz wizję świata i człowieka w omawianych epokach, odwołując się do utworów literackich,
- charakteryzuje koncepcję artysty i zadania sztuki w omawianych epokach, odwołując się do utworów literackich, 3

- wskazuje dominantę kompozycyjną i myślową oraz dokonuje analizy typowego dla epoki i autora utworu literackiego,
- zajmuje i uzasadnia stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce,
- formułuje wnioski, uogólnienia i argumenty, prezentując swój punkt widzenia,
- ocenia bohaterów literackich w kontekście epoki, zwracając uwagę na ich komplikację psychologiczną i uwikłania w problemy moralne, społeczne,
- omawia relacje pomiędzy różnymi podsystemami języka,
- przyporządkowuje charakterystyczne środki językowe poszczególnym funkcjom językowym,
- przedstawia pochodzenie polszczyzny,
- objaśnia pojęcie neosemantyzacji,
- wskazuje niewerbalne środki komunikacji.

Język:

- przestrzega zasad poprawności właściwych dla języka mówionego w zakresie: ortografii, ortofonii, fleksji, leksyki, frazeologii, składni,
- posługuje się komunikatywnym, stosownym do sytuacji stylem; bogatym słownictwem,
- przestrzega zasad etykiety językowej,
- posługuje się terminologią specjalistyczną,
- stosuje środki językowe typowe dla rozmowy.

Na ocenę *bardzo dobrą* uczeń potrafi to, co na ocenę *dobrą*, a ponadto:

Wiadomości:

- swobodnie posługuje się cytatami,
- przedstawia ewolucję bohatera literackiego oraz wybranych gatunków literackich na podstawie omawianych utworów.

Umiejętności:

- wyjaśnia funkcje motywów literackich,
- rozpoznaje nawiązania do tradycji we współczesnym utworze literackim lub filmie,
- formułuje wnioski płynące z porównania kształtu artystycznego tekstów literackich,
- samodzielnie gromadzi, porządkuje i wykorzystuje w wypowiedziach ustnych i pisemnych materiały z różnych źródeł dotyczące literatury, filmu i innych dziedzin sztuki,
- dokonuje samodzielnej, pogłębionej analizy i interpretacji dzieła literackiego i dzieła sztuki,
- odwołuje się do opinii autorytetów (sądy historyków literatury, myśli filozofów).

Język:

- przestrzega zasad poprawności właściwych dla języka mówionego w zakresie: ortografii, ortofonii, fleksji, leksyki, frazeologii, składni,
- posługuje się stylem stosownym do sytuacji, komunikatywnym, o wyraźnych cechach indywidualnych,
- przestrzega zasad etykiety językowej,
- posługuje się bogatym słownictwem, posługuje się bogatą terminologią (unikając pseudonaukowości),
- swobodnie stosuje środki językowe typowe dla rozmowy.

Na ocenę *celującą* uczeń potrafi to, co na ocenę *bardzo dobrą*, a ponadto:

- formułuje wnioski dojrzałe, wnikliwe,
- stawia hipotezy badawcze,
- umiejętnie polemizuje, starannie i logicznie dobierając argumenty

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- posiadał wiedzę i umiejętności zawarte w podstawie programowej i realizowanym programie nauczania, obowiązującym w danej klasie, samodzielnie i twórczo rozwija swoje umiejętności przedmiotowe;

- posiada umiejętność wyrażania samodzielnych i oryginalnych sądów aprobatywnych i krytycznych w procesie analizy i interpretacji utworów , z wiedzy o języku , poetyki oraz wiedzy o kulturze;
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w podstawie programowej , potrafi je oryginalnie i twórczo interpretować i analizować , biegle posługuje się terminologią teoretyczną i literacką;
- aktywnie uczestniczy w lekcjach
- wzorowo wykonuje prace domowe i zadania dodatkowe;
- wykorzystuje wiedzę , umiejętności i zdolności twórcze (kreatywność) przy odbiorze i analizie tekstów kultury;
- tworzy wypowiedzi pisemne i ustne przewidziane programem , zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi , poprawne pod względem kompozycji , spójności wypowiedzi , językowym , ortograficznym i interpunkcyjnym
- biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów, wynikających z podstawy programowej i realizowanego w danej klasie programu nauczania
- posiada wysoką sprawność czytelnico-językową;

Ocenę *niedostateczną* uczeń otrzymuje, gdy:

Wiadomości:

- nie zna utworów (lub ich fragmentów) wskazanych w programie,
- nie potrafi przyporządkować autorom tytułów i głównych bohaterów utworów literackich wskazanych w podstawie programowej,
- nie potrafi wskazać podstawowych cech najważniejszych dla omawianych okresów gatunków literackich,
- nie potrafi wskazać podstawowych cech postaw i wzorców osobowych charakterystycznych dla danej epoki,
- nie potrafi wskazać podstawowych cech prądów umysłowych i artystycznych,
- nie potrafi posługiwać się kluczowymi dla rozumienia omawianych epok pojęciami,
- nie potrafi streścić głównych wątków utworów epickich i dramatycznych z listy lektur obowiązkowych.

Umiejętności:

- nie potrafi rozpoznać najważniejszych środków stylistycznych w utworach literackich omawianych epok,
- nie potrafi dokonać charakterystyki bohaterów literackich.

Język:

- nie przestrzega zasad poprawności językowej,
- tworzy wypowiedź niekomunikatywną.

Ponadto:

- nie wykazuje chęci poprawy ocen,
- nie angażuje się w proces zdobywania wiedzy i umiejętności na poziomie dopuszczającym.